

واکنش بانک مرکزی به گزارش «شرق»

نرخ تورم در دولت روحانی به ۵۹.۳ درصد رسید

صفحه ۴

گفت‌وگوی «شرق» با ابوالحسن داوودی

مشکلات خانه سینما متوجه ساختار آن است

صفحه ۱۱

سرمقاله

رئیس مجلس و برنامه هفتم

کیومرث اشترینان

اینکه چرا رئیس محترم مجلس را خطاب قرار می‌دهم، به این دلیل است که در ساختار تودرتوی نهادهی کنونی در جمهوری اسلامی قدرت تغییر فرایندهای خسارت‌بار برنامه‌ریزی در ایران به سران قوای مجریه و مقننه محدود می‌شود. تغییر فرایندهای برنامه مهم است و به هر حال روزی باید در این کشور انجام شود؛ چراکه فرصت بسیاری از مردم و از نظام می‌گیرد.

یکم. فرایند تدوین قانون برنامه و آیین‌نامه‌های آن را بنگرید تا ببینید که چقدر زمان‌بر و خسارت‌آور است. از دو تا چندین سال طول می‌کشد. فرایند به ترتیب این چنین است که ابتدا در یک وزارتخانه تهیه مقدمات می‌شود؛ سپس در کارگروه‌های بخشی، سپس در بخش‌های مدیریتی سازمان برنامه، سپس در ستاد برنامه، سپس در دولت، سپس در کمیسیون‌های مجلس، سپس در کمیسیون تلفیق، سپس در صحن مجلس، دوباره برای تدوین آیین‌نامه‌های همان برنامه در دستگاه‌ها، سپس در طی سه مرحله در کمیسیون‌های دولت، سپس در صحن دولت و در نهایت ابلاغ آیین‌نامه‌ها گذار دیوان‌سالاری طی می‌شود؛ یعنی حداقل ۱۲ مرحله باید طی شود تا مصوبه‌ای برای اجرا آماده شود. این فرایند حداقل از دو تا چهار سال طول می‌کشد. البته در برخی موارد به ۱۰، ۱۵ سال نیز رسیده است. می‌بینید که این «مناسک دیوانی» چقدر فرصت کشور را می‌گیرد. در این فرایند طولانی چندین بار مسئولان تغییر می‌کنند و در عمل بسیاری از برنامه‌ها اجرایی نمی‌شوند. کم‌شدن مسئولیت‌ها و وظایف، فراموشی دیوان‌سالاری، عدم مشروعبت فرایندی و… نتیجه قهری چنین فرایند طولانی است. یک راه‌حل این است که برنامه‌های توسعه چهارساله باشد و هر دولتی در سه ماه اول خود برنامه توسعه را ارائه و تا شش ماه برای تدوین آیین‌نامه‌ها و «سند‌های اجرایی» سیاست‌ها فرصت داشته باشد. این در صورتی امکان‌پذیر است که برنامه به چند محور اصلی کاهش یابد.

دوم. «سیکل سیاسی» و «سیکل سیاسی» در نظام حکمرانی کشور با یکدیگر انطباق ندارد و سبب می‌شود که مسئولیت افراد در قوه مجریه و مقننه کم شود. تداخل دوره چهارساله ریاست جمهوری در دوره پنج‌ساله برنامه به گونه‌ای است که اغلب افرادی که در مجلس قانون تصویب می‌کنند، در دوره بعدی نماینده نیستند که برنامه‌های مصوب خود را دنبال کنند. به همین شکل کسب می‌شود که دولت برنامه می‌نویسند، مجری نخواهند ماند و دولت بعدی مسئولیت و نظری بین تدوین‌کننده و مجری پدید می‌آید. راه‌حل آن است که همچنان که گفته شد دوره برنامه‌ها چهارساله باشد و هر دولتی مسئول برنامه‌ای باشد که خود تدوین کرده است. هنگامی که رئیس‌جمهور وزرای خود را به مجلس معرفی می‌کند، باید برنامه توسعه چهارساله را ارائه دهد. گویند که امکان‌پذیر نیست. تجربه ثابت کرده است که سرافشل برنامه‌ها شباهت بسیاری به هم دارد و اصطلاحاً «تفویضی»‌های برنامه‌های گوناگون توسعه بسیار است؛ بنابراین فرصت سه‌ماهه کافی است؛ چون کسی که رئیس‌جمهور می‌شود، طبق اصول یکی از «رجال سیاسی» است که از وضعیت توسعه کشور و برنامه‌های اصلی آن آگاه است و باید از پیش خود را برای این مسئولیت مهم آماده کرده باشد. البته این مستلزم آن است که یک بار مشکل تداخل حل شود و مثلاً برنامه هفتم سال از ابتدای سال ۱۴۰۲ به مدت شش سال دیده شود تا پس از برنامه هفتم برنامه‌ها چهارساله باشند.

سوم. مواد قانون برنامه بسیار زیاد است و معمولاً همه آنها به اجرا در نمی‌آید. بسیاری از مصوبات برنامه توسعه در شرح وظایف قانونی وزارتخانه‌ها مندرج است و نیازی به تصویب دوباره آنها در مجلس نیست. کافی است در برنامه‌های اجرایی هر وزارتخانه قرار گیرد و در هنگام تصویب قانون بودجه منابع آن مصوب شود؛ بنابراین بهتر است بر چند محور اصلی تمرکز شود تا اجرا و پایش آن امکان‌پذیر باشد و مهم‌تر آنکه دست دستگاه‌های اجرایی براساس شرح وظایف قانونی آنها باز باشد تا انعطاف لازم را در برابر حوادث واقعه داشته باشند. هنگامه‌هایی پدید آمده است که ضرورتی برای رسیدگی به مسئله رانندگان کامیون‌ها، رزمرازرها، فناوری‌های مالی، سیاست‌های معطوف به بحران آب و ده‌ها مورد این‌چنینی وجود داشته؛ درحالی‌که دستگاه‌ها درگیر تکلیف برنامه‌های فرعی‌تر بوده‌اند و فرصت و مسئولیت لازم برای پرداختن به آنها را نداشته‌اند. مثلاً در هنگام تجمع کامیون‌داران که به یک بحران عمومی تبدیل شده بود، آنچه در دستور کار کمیسیون اجتماعی دولت بود، موضوعات به مراتب کم‌اهمیت‌تری مانند اصلاحیه‌های آیین‌نامه‌های آموزشگاه‌های رانندگی، فدراسیون‌های ورزشی، بیمه شخص ثالث و… بود.

چهارم. پس از تصویب برنامه توسعه و در راستای «بروزه‌های کردن سیاست‌ها» هر وزارتخانه سه تا پنج «بروزه» اصلی خود را در «سندی اجرایی» منتشر کند. نیازی به تصویب این «بروزه‌های سیاسی» از سوی مجلس یا حتی هیئت وزیران نیست. این اسناد اجرایی شامل مدل مدخله، بودجه و زمان‌بندی اجرایی هر پروژه باشد. به این شکل اولاً، مدیران میانی و کارمندان هر دستگاه اجرایی به صورت روشنی می‌دانند که چه وظیفه‌ای دارند و ثانیاً، مجلس نیز می‌داند که دقیقاً هر وزارتخانه در حال انجام چه کاری باید باشد و به‌راحتی امکان نظارت مجلس فراهم می‌شود. در وضعیت کنونی به دلیل غناوین کلی برنامه امکان نظارت مجلس فراهم نیست.

ادامه در صفحه ۵

روزنامه شرق

یکشنبه ۱۳ شهریور ۱۴۰۱ • ۷ صفر ۱۴۴۴ • ۴ سپتامبر ۲۰۲۲ • سال بیستم • شماره ۴۳۶۶ • ۱۲ صفحه • ۱۰۰۰ تومان

رهبر انقلاب اسلامی:

جمهوری اسلامی با الهام از اهل بیت اژدهای هفت‌سر استکبار را عقب راند و پیشرفت کرد

بایگاه اطلاع‌رسانی دفتر مقام معظم رهبری: رهبر معظم انقلاب اسلامی صبح دیروز در دیدار اعضای مجمع جهانی اهل‌بیت(ع) و میهمانان شرکت‌کننده در هفتمین کنگره این مجمع، عظمت و محبوبیت اهل‌بیت…

صفحه ۵

در «شرق» امروز می‌خوانید:
نگاهی به احکام صادره برای متهمان پرونده مترویل آبادان، تداوم روزهای دشوار مهدی تاج در فدراسیون فوتبال و **یادداشت‌هایی از** مهدی زارع، عبدالرضا ناصرمقدسی

حضور در کنار ۳ خانواده که در یک مساحت ۱۵ کیلومتری زندگی می‌کنند و هرکدام یک دخترشان خودسوزی کرده است

آتش‌هایی بدون دود

گزارش تیت‌ریک را در صفحه ۶ بخوانید

«شرق» بهبود روابط ایران با کشورهای منطقه در یک سال گذشته را بررسی می‌کند

چرخش دیپلماسی منطقه‌ای

سیدعلی سقائیان، **سفير سابق ایران درارمنستان وبرزیل**

برجام توان دیپلماتیک وزارت خارجه را گروگان گرفت

سیدجلال دهقانی فیروزآبادی **رایزن فرهنگی اسبق ایران درامارات**

دولت، سیاست خارجی منطقه‌ای را مستقل تعریف کرد

این پرونده را در صفحات ۲ و ۳ بخوانید

یادداشت‌روزنامه‌نگاران

ایران بی‌برجام

محمد مهاجری

فرض کنید نه ایران، نه اروپا و نه آمریکا، قصد عملی برای توافق برجام ندارند، یا چنین عزمی دارند؛ اما موانع موجود، آن‌قدر زیاد است که امکان هر توافقی را منتفی می‌کند. در چنین شرایطی باید چه کرد؟ باید دست روی دست گذاشت و عزا گرفت؟ و دانما به انتظار آینده نشست؟ یا اینکه هر روز بگوئیم توپ در زمین آمریکاست و آنها هم بگویند موضع ایران قابل قبول نیست؟ این دندان لق تا کی باید یا می‌تواند بماند؟

حتی این‌ فرض که اگر صبر پیشه کنیم، همین‌طور کج‌دارومریز مذاکره را ادامه دهیم و مرتباً دیپلمات‌های ما در پرواز تهران به وین در ترد باشند، چقدر می‌تواند برای دیپلماسی اقتصادی ایران آورده داشته باشد؟

شرایط امروز به هر دلیل (ناتوانی تیم مذاکره‌کننده یا روشن‌نبردن تکلیف مسئولان دولت سیزدهم یا خودشان، یا مهم‌بودن شرایط پیش‌رو و…) به نفع ایران نیست و جز نابودکردن فرصت‌ها بهره‌ای ندارد.

پس چه باید کرد؟ فرض کنیم اصلاً چیزی به نام برجام وجود ندارد و تحریم‌ها ماندنی است و از بین نمی‌رود، در چنین شرایطی چاره‌ای جز بیدارکردن راه‌های بومی و غیرجهانی باقی نمی‌ماند، حداقل، این است که اقتصاد را یا شرقی‌ها (چین و روسیه) و همسایگان ببندیم، یا سیستم بانک جهانی هم عاجزالتا کاری نداشته باشیم و یا سیستم تهاتر، اقتصاد را پیش ببریم، خریداران نفت‌مان را به چین و یکی، دو کشور دیگر منحصرکنیم و برنامه‌ای برای توسعه بنویسیم که بیش‌ازپیش به داخل متکی است.

لازمه چنین رفتاری شاید این باشد که در برخی موارد، از اول چرخ را اختراع کنیم و بعضی کارها را از صفر شروع کنیم. خوب چه اشکالی دارد؟ اگر همین را باید انجام دهیم، بهتر از آن است که روزها سبری شود و فرصت‌ها از دست برود.

از آن سو، چین به‌عنوان یک قدرت اقتصادی برتر که در رؤیای ایستادن بر سکوی اول جهان است، می‌تواند در زمینه‌های مختلف، کمک‌حال ایران باشد. بدبینی تاریخی نسبت به چینی‌ها نیز در چند دهه اخیر، وجود ندارد. شاید به لحاظ بنیان‌های تفکر اقتصادی، شباهت‌هایی نیز با هم داشته باشیم. آنها سختکوش‌اند و مردم ما نیز از چنین خصوصیتی برخوردارند. به‌علاوه تقریباً صنعتی در جهان وجود ندارد که چینی‌ها از آن بی‌نصيب باشند. همچنین ریسک‌هایی که در تعامل اقتصادی-سیاسی با اروپا و آمریکا وجود دارد، باالفعل در ارتباط با چین متصور نیست. چینی‌ها البته مدلی برای اقتصاد خود طراحی کرده‌اند که به سمت سرمایه‌داری میل می‌کند؛ اما آن را کنترل کرده‌اند. هنوز هم قیمت تمام‌شده به دلایل مختلف در این کشور پایین است و این برای ما مغتنم است. در موضوع تهاتر نیز چین نیازمند به نفت است و شاید ترجیح بدهد آن را از طریق یک شریک مطمئن تأمین کند.

اگر قرار است به برجام برگردیم، چه بهتر که از آن فاصله بگیریم، وقت‌مان را تلف نکنیم و کار را یکسره کنیم. این خودش یک مانیفست تازه برای اقتصاد، سیاست و شاید فرهنگ ما باشد.

● عکس: مهدی حسین‌زادی، میزبان

خاک ایران ناچار هستند از کارت سوخت استفاده کنند، با مشکلات جدی مواجه شده و عملاً امکان سوخت‌گیری را از دست بدهند. همین موضوع باعث شده بخش قابل‌توجهی از ظرفیت حمل‌ونقل بار شرکت‌های ترانزیتی تعطیل شود و سفارش صادرات را از صادرکنندگان نپذیرند.صادرکنندگان ایرانی می‌گویند این اختلال به‌صورت جدی صادرات بسیاری از محصولات از جمله محصولات کشاورزی و تولیدات صنایع غذایی ایران را مختل کرده است. صادرکنندگان توضیح می‌دهند که بیشترین مشکل ایجادشده برای صادرکنندگان غذاست؛ چراکه محصولات آنها فسادپذیر است و صادرکنندگان امکان نگهداری محصولات غذایی را در مرزها ندارند و همین موضوع خسارت سنگینی به آنها تحمیل می‌کند. برخی دیگر از صادرکنندگان هم از ترافیک سنگین کامیون‌ها در مرزهای ایران خبر می‌دهند و به‌طور مشخص به ترافیک سنگین در مرز ارمنستان اشاره می‌کنند و می‌گویند که کامیون‌های زیادی روزها پشت مرز متوقف مانده‌اند و روند صادرات کند شده است. علی حسینی، رئیس کمیسیون لجستیک و حمل‌ونقل اتاق ایران هم با تأیید این اخبار به «شرق» می‌گوید اختلال در سوخت‌گیری کامیون‌های ترانزیتی وضعیت آشفته‌ای در مرزهای شمالی و شمال غرب ایران و برخی پایانه‌های صادراتی ایجاد کرده است و محوله‌های صادراتی بلاتکلیف هستند. او می‌گوید اختلال در سوخت‌رسانی به ناوگان ترانزیتی تاکنون حل نشده و این موضوع برای شرکت‌های حمل‌ونقلی هم خسارت‌بار است.

این گزارش را در صفحه ۴ بخوانید

یادداشت

اقتصاد ملی، سپرده‌های بانکی و شبهه‌ربا

ناصر ذاکری

کارشناس اقتصادی

طرح مسئله حضور ناظران شرعی در بانک‌ها و توضیحاتی که از سوی رئیس شورای فقهی بانک مرکزی داده شد، به بحث‌هایی درباره تعداد ناظران در رسانه‌ها دامن زد و شاید همین امر موجب شد رویه بسیار مهم‌تری از موضوع مغفول بماند. از سخنان آقای مصباحی‌مقدم می‌توان برداشت کرد که به نظر ایشان موارد متعددی از فعالیت‌های شبکه بانکی از جمله سپرده‌گذاری اشخاص در بانک و مطالبه سود بان، آن، گرفتار شبهه ربا هستند. در این یادداشت بدون در نظر گرفتن نکات متعدد قابل‌بحث از سخنان ایشان، فقط به مبحث شبهه ربا در حوزه سپرده‌گذاری می‌پردازم.

در یک اقتصاد سالم همواره بخشی از نقدینگی کشور در قالب پس‌انداز شهروندان گردآوری و نگهداری می‌شود. یکی از وظایف پول فراهم‌آوردن امکان ذخیره‌داری برای شهروندان است. طبعاً برای حفظ ارزش نقدینگی این امکان وجود ندارد که دارایی نقدی خود را به کار بیندازند و درآمدی کسب کنند و نیز در شرایط تورمی که برخلاف قرون گذشته، مبتذل به پدیده‌ای رایج در اقتصادهای امروز شده، صاحبان نقدینگی برای جلوگیری از کاهش ارزش دارایی خود ناگزیر از اقداماتی هستند. دولت‌مردان باید اقتصاد کشور را در مسیری هدایت کنند که هم شهروندان صاحب نقدینگی بتوانند ضمن حفظ ارزش دارایی خود، از عواید آن بهره‌مند شوند و هم اقتصاد ملی با استفاده از این نقدینگی به درجات بالاتر رونق اقتصادی برسد. تجربه نشان می‌دهد که در نبود این هدایت مدبرانه، تلاش شهروندان برای حفظ ارزش دارایی‌شان می‌تواند دشواری‌های بزرگی برای اقتصاد کشور فراهم بیاورد. افزایش بی‌رویه قیمت املاک و دارایی‌هایی مانند خودرو و فلزات قیمتی و پدیده دلارهای خانگی جلوه‌هایی از این تلاش هستند که ضریب دردناکی بر پیکره اقتصاد ملی نواخته‌اند.

در چنین شرایطی اتفاقاً تشویق شهروندان به سپرده‌گذاری در بانک‌ها کم‌خطرترین راه را برای نگهداری این نقدینگی پیش پای اقتصاد کشور می‌گذارد. در نبود چنین امکانی، این نقدینگی وارد بازارهای جایگزین شده و جریان تورمی را شدت خواهد بخشید که بی‌اثرق اثر مخرب آن بر معاش و معاد شهروندان بسیار سهمگین‌تر از تلاش شهروندان برای کسب سود از محل سپرده‌گذاری در بانک‌هاست.

ادامه در صفحه ۴

سوخت‌رسانی به کامیون‌های ترانزیتی خارجی متوقف شده است و ناوگان زیادی در مرزهای ایران زمینگیر شده‌اند. شرکت‌های حمل‌ونقلی می‌گویند که وزارت نفت به بهانه مهار قاچاق سوخت، کارت سوخت جایگاه‌داران مناطق مرزی را جمع‌آوری کرده است و امکان سوخت‌گیری برای ناوگان ترانزیتی خارجی وجود ندارد.

این موضوع سبب شده که بار صادراتی از جمله محموله‌های کشاورزی و غذا روی زمین بماند و بسیاری از صادرکنندگان را نگران فساد محصولات و خسارت سنگین کند. رضا نورانی، رئیس اتحادیه ملی محصولات کشاورزی خبر می‌دهد که «شرکت‌های حمل‌ونقل یک هفته است که کار نمی‌کنند و صادرات مواد غذایی در آستانه توقف است». وزارت نفت ایران اخیراً اعلام کرده است که مصرف بنزین تقریباً با تولید سرپه‌سر شده و برای آنکه کشور مجبور به واردات بنزین نشود، ناچار است محدودیت‌هایی برای مصرف سوخت اعمال کند. بر این اساس این وزارتخانه نه‌تنها ۱۰۰ لیتر از سهمیه سوخت سه‌هزار تومانی رانندگان خودروهای شخصی کم کرده است بلکه برای سوخت‌گیری ناوگان سنگین هم محدودیت‌هایی اعمال کرده که جمع‌آوری کارت سوخت جایگاه‌داران مناطق مرزی از آن جمله است. این محدودیت تازه باعث شده که ناوگان ترانزیتی خارجی که برای سوخت‌گیری در

یادداشت

ضرورت ارزیابی سیاست‌های کشور در عراق

احسان هوشمند

بغداد در هفته گذشته روزهای پرتلهایی را پشت سر گذاشت. اعتراضات خیابانی طرفداران مقتدی صدر و تنش‌های روی‌داده پس از آنکه با درگیری‌های مسلحانه خیابانی همراه بود، افزون بر کشته و زخمی شدن تعدادی از اهالی، بیش از هر زمان زمینه رویارویی جدی‌تر میان نیروهای رقیب شیعی را فراهم کرد. هر چند با بیانیه صدر مبنی بر خروج فوری هواداران وی از خیابان‌ها بحران به سرعت فروکش کرد، اما همچنان عراق شاهد افزایش شکاف سیاسی میان نیروهای رقیب به‌ویژه میان جریان‌های شیعه است.

۱- انتخابات مهرماه ۱۴۰۰ یکی از چالش‌برانگیزترین انتخابات‌های سراسری در عراق پس از صدام حسین محسوب می‌شود. ابتدا بر سر نتایج انتخابات اعتراض‌های زیادی بروز کرد و سپس بر سر انتخاب دولت جدید مباحث بی‌پایانی درگرفت، به شکلی که ۱۱ ماه از برگزاری انتخابات عراق می‌گذرد اما هنوز دولت جدید عراق انتخاب نشده است. نه رئیس‌جمهوری عراق انتخاب شده نه نخست‌وزیر. پیروز نسبی انتخابات اخیر جریان صدر بود که توانست از مجموع ۳۲۹ کرسی پارلمان ۷۳ کرسی کسب کند. در انتخابات اخیر عراق، کرسی‌های کسب‌شده توسط جریان صدر بیش از دو برابر کرسی‌های کسب‌شده ائتلاف دولت قانون، یکی از ائتلاف‌های گروه‌های شیعی به رهبری نوری مالکی با ۳۴ کرسی است. ائتلاف جریان صدر با حزب دموکرات کردستان عراق به رهبری آقای مسعود بارزانی و ائتلاف السیاده، ائتلاف حاکمیت اهل سنت، تحت عنوان ائتلاف نجات میهن نتوانست حد نصاب تشکیل دولت در عراق را کسب کند و به این ترتیب ائتلاف شورای هماهنگی یعنی گروه‌های شیعی رقیب جریان صدر تلاش خود برای تشکیل دولت عراق را آغاز کرد که این ائتلاف نیز در میانه راه با موانعی از جمله اعلام استعفاى نمایندگان حامی صدر از مجلس و سپس اعتراضات خیابانی هواداران صدر و حتی اشغال پارلمان عراق روبه‌رو شد.

۲- با وجود مخالفت برخی نیروهای سیاسی درباره طایفگی شدن انتخاب مسئولان کشوری که موجب شده شبیه لبنان مسئولان کشور از میان شیعیان و سنی‌ها و کردها انتخاب شود، در توافقی نانوشته، رئیس‌جمهوری عراق از میان جریان‌های کرد، رئیس مجلس از میان اهل سنت و نخست‌وزیر از میان شیعیان انتخاب می‌شود؛ اما شرایط امروز عراق این روند را با چالش بسیاری روبه‌رو کرده است.

ادامه در صفحه ۴